

فهرست مطالب

منطق

شماره صفحه	فهرست مطالب
۶	آزمون نوبت اول (۱)
۷	آزمون نوبت اول (۲)
۸	آزمون نوبت اول (۳)
۱۰	آزمون نوبت اول (۴)
۱۲	آزمون نوبت اول (۵)
۱۳	آزمون نوبت اول (۶)
۱۴	آزمون نوبت دوم (۱)
۱۵	آزمون نوبت دوم (۲)
۱۶	آزمون نوبت دوم (۳)
۱۷	آزمون نوبت دوم (۴)
۱۸	آزمون نوبت دوم (۵)
۱۹	آزمون نوبت دوم (۶)
۲۰	آزمون نوبت دوم (۷)
۲۱	آزمون نوبت دوم (۸)
۲۲	آزمون نوبت دوم (۹)
۲۳	آزمون نوبت دوم (۱۰)
۲۴	آزمون نوبت دوم (۱۱)
۲۵	آزمون نوبت دوم (۱۲)
۲۶	آزمون نوبت دوم (۱۳)
۲۸	پاسخنامه تشریحی
۵۱	خلاصه درس‌ها

سوالات آزمون های

ترم اول

و

ترم دوم

آزمون نوبت اول (۱)

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست

- ۱ «انسان فراموشکار است» یک قضیه شخصیه است.
- ۲ اگر به صورت غیرعمدی دچار خطای اندیشه شویم مغالطه نکرده‌ایم.
- ۳ «موتورم خراب شد.» نوعی دلالت تضمنی است.
- ۴ تعریف خورشید به عروس آسمان تعریفی نادرست است.
- ۵ نسبت دانش آموز و ایرانی عموم و خصوص من وجه است.
- ۶ هر چه وجوه مشابهت میان دو امر بیشتر باشد استقرای تمثیلی قطعی تر است.

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- ۷ به کمک ----- از تصورات معلوم به شناخت تصورات مجهول و به کمک ----- از تصدیق‌های معلوم به کشف تصدیق‌های مجهول دست می‌یابیم.
- ۸ اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطه ----- داشته باشند.
- ۹ سور را بیانگر ----- دانسته و رابطه ایجابی و سلبی را ----- می‌نامند.
- ۱۰ در مسائل علمی از ----- جهت بررسی فرضیه‌های علمی استفاده می‌شود.

ج) گزینه درست را انتخاب کنید.

- ۱۱ رابطه میان کفن و پارچه کدام است؟
 ○ ۱) تباین ○ ۲) عموم و خصوص مطلق ○ ۳) عموم و خصوص من وجه ○ ۴) تساوی
- ۱۲ هر کدام از کلمات محسن، پسر و پیامبر اعظم چه مفاهیمی هستند؟
 ○ ۱) جزئی - کلی - کلی ○ ۲) کلی - کلی - جزئی ○ ۳) جزئی - کلی - جزئی ○ ۴) جزئی - جزئی - جزئی - کلی

د) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱۳ نوع مغالطه را در مثال‌های زیر مشخص کنید.
 الف) بخشش لازم نیست، اعدامش کنید.
 ب) کتاب فارسی: کتابی که برای درس فارسی تألیف شده است.
 ج) علی با پدر و مادر معلمش به خانه رفت.
 د) فاطمه ۵ سالش بود که مریضی سختی گرفت پس من هم که ۵ سالم است مریض می‌شوم.
 ه) شکر شیرین است، شیرین نام دختر است. پس شکر نام دختر است.
 و) دو نفر را در شهر دیدم که دزدی می‌کردند، پس همه مردم شهر دزد هستند.
 ۱۴ نحوه دلالت لفظ بر معنا به چند نوع تقسیم می‌شود؟ یکی را به دلخواه توضیح دهید.
 ۱۵ رابطه میان دو مفهوم چند حالت است؟ برای هر یک مثال بزنید.
 ۱۶ شرایط تعریف صحیح را نام برده و تعریف لغوی را شرح دهید.
 ۱۷ برای مقابله با مغالطه تمثیل ناروا از چه روش‌هایی می‌توان استفاده کرد؟ مختصراً توضیح دهید.
 ۱۸ قضایای حملی را با جملات خبری در ادبیات با ذکر مثال مقایسه کنید.

آزمون نوبت اول (۲)

۱/۵

☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست

۳

۳

۲

۰/۵

۰/۵

۰/۵

۰/۵

۱

۱

۱

۲

۲

۱/۵

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

- ۱ در دسته‌بندی مفاهیم از مفهوم عام آغاز می‌کنیم و به مفهوم خاص می‌رسیم.
- ۲ کلمات و عباراتی که در زندگی روزمره استفاده می‌کنیم از نظر بار ارزشی هیچ تفاوتی با هم ندارند.
- ۳ ذهن انسان به صورت اکتسابی بر اساس قواعدی می‌اندیشد.
- ۴ هر چه قدر وجوه مشابهت میان دو امر بیشتر باشد استقرار تمثیلی قوی‌تر است.
- ۵ نام دیگر تعریف مفهومی تعریف لفظی است.
- ۶ علم منطق وابسته به زبان خاصی نیست.

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- ۷ منطق شیوه درست ----- را به ما یاد می‌دهد.
- ۸ عبارت «او گفت این کیف من است.» نمونه‌ای از مغالطه ----- است.
- ۹ برای استدلال استقرایی نمونه‌ها باید ----- و ----- باشند.
- ۱۰ مغالطات همچون ----- هستند که باید از دچار شدن به آن‌ها دوری گزید.
- ۱۱ رابطه ایجابی یا سلبی را در منطق ----- قضیه می‌نامند.

ج) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱۲ عبارات زیر ممکن است موجب چه مغالطه‌هایی شود؟
(الف) او و همسرش ۷ سال اختلاف داشتند.
- (ب) حرف چه کسی را باور کنیم؟ حرف‌های منطقی او را یا جملات بی‌سروته تو را؟
- (ج) یکی سرش به جدول خورد نشست و آن را حل کرد.
- (د) مائده در ۷ سالگی از بلندی افتاد پس من هم در ۷ سالگی از بلندی می‌افتم.
- (ه) نمک شور است. شور یک دستگاه موسیقی است. پس نمک یک دستگاه موسیقی است.
- (و) ۵ نفر در شهر کور بودند. پس همه مردم شهر کور هستند.
- ۱۳ نسبت‌های چهارگانه میان مفاهیم زیر را نوشته و دایره هر یک را رسم کنید.
(الف) ایرانی - اصفهانی (ب) سرخ - سفید (ج) شاعر - هندی (د) مثلث - سه ضلعی
- ۱۴ میان دو دایره متقاطع چه نسبتی از نسبت‌های چهارگانه برقرار است؟
- ۱۵ شیوه‌های نقد استدلال تمثیلی را نام ببرید.
- ۱۶ علم منطق به چند بخش اصلی تقسیم شده است؟
- ۱۷ جملات انشایی چه جملاتی هستند؟
- ۱۸ مفهوم کلی را با ذکر مثال تعریف کنید.
- ۱۹ منظور از جامع بودن تعریف چیست؟ با مثال توضیح دهید.
- ۲۰ تعریف به مفاهیم عام و خاص چگونه تعریفی است؟
- ۲۱ مغالطه تعمیم شتاب‌زده چیست؟ توضیح دهید.
- ۲۲ قضایای محصوره به چند نوع تقسیم می‌شوند؟ نام ببرید و مثال بزنید.
- ۲۳ دانش بشری به چند حیطه کلی تقسیم شده است؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

آزمون نوبت دوم (۱۲)

۳

☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

۱

عکس موجهه جزئیّه موجهه کلیه است.

۲

به بخش شرط قضیه مقدم و به جواب شرط تالی می‌گویند.

۳

منطق علمی کاربردی است که تبحر در آن نیازمند تمرین است.

۴

اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطه عموم و خصوص مطلق داشته باشند.

۵

در مسائل علمی از استقرای تعمیمی جهت بررسی فرضیه‌های علمی استفاده می‌شود.

۶

مغالطه تله‌گذاری یکی از شیوه‌های تأثیرگذاری غلط بر انسان از نظر روانی است.

۳

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۷

قیاس استثنایی از دو مقدمه تشکیل می‌شود که یکی ----- و دیگری ----- است.

۸

با ----- و ----- می‌توان به متداخل قضیه دست یافت.

۹

استفاده از مفاهیم روشن تر شرط ----- تعریف و عدم تعریف یک چیز با استفاده از خودش شرط ----- تعریف است.

۳

ج) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۱۰

مقدم و تالی را در موارد زیر مشخص کنید.

الف) به مدرسه نمی‌روم اگر فردا برف بیارد.

ب) اگر دیدی به بیمارستان رفته‌ام بدان که بیماری‌ام خوب نشده است.

ج) کانال را عوض کن تا بتوانم سریال ببینم.

۱۱

صدق و کذب روابط زیر را مشخص کنید.

الف) هر الف ب است (صادق) ————— بعضی الف ب نیست ( )

ب) هیچ الف ب نیست (صادق) ————— هیچ الف ب نیست ( )

ج) هر الف ب است (کاذب) ————— هیچ الف ب نیست ( )

د) هر الف ب است (کاذب) ————— بعضی الف ب است ( )

۱۲

دو روش مقابله با تمثیل ناروا را توضیح دهید.

۱۳

شرط اول برای نتیجه‌گیری از یک قیاس و مغالطه مربوط به آن و قانون نتیجه قیاس را بنویسید.

۱۴

تفاوت مهم میان تفکر نقاد و غیرنقاد چیست؟

۱۵

استنتاج مهم‌ترین تبیین را توضیح دهید.

۱۶

مغالطه استثنای قابل چشم‌پوشی را توضیح دهید.

۱۷

نسبت‌های چهارگانه را نام ببرید.

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

☐ درست	☐ نادرست	۱ اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهر مشترک دارند باعث بروز مغالطه توسل به معنای ظاهری می‌شود.
☐ درست	☐ نادرست	۲ در تصورات حکم و قضاوت وجود دارد.
☐ درست	☐ نادرست	۳ در رابطه تناقض، صادق یک قضیه کذب دیگری را در پی دارد.
☐ درست	☐ نادرست	۴ قیاس استثنایی قیاسی است که عین نتیجه یا عکس آن در یکی از مقدمات استدلال ذکر شده باشد.
☐ درست	☐ نادرست	۵ تمثیل در ادبیات جهان تشبیه است.
☐ درست	☐ نادرست	۶ نسبت سنگ و سیاه عموم و خصوص من وجه است.

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- ۷ رابطه تضاد میان قضایای ..... و ..... برقرار است.
- ۸ جزئی و کلی بودن مورد قضیه مربوط به ..... است و جزئی و کلی بودن موضوع قضیه مربوط به ..... است.
- ۹ دو شرط تعریف صحیح که گاهی با هم ذکر می‌شوند ..... و ..... هستند.

ج) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱۰ عکس مستوی قضایای زیر را بنویسید.
- الف) هیچ انسانی دروغگو نیست. (ب) هر خونی قرمز است.
- ۱۱ مغالطه رفع مقدم و وضع تالی را با مثال توضیح دهید.
- ۱۲ شرایط معتبر بودن قیاس را بنویسید و دامنه مصادیق محمول در قضایای سالبه و موجبه را بنویسید.
- ۱۳ مغالطه بزرگ‌نمایی و کوچک‌نمایی و مغالطه مسموم کردن چاه را توضیح دهید.
- ۱۴ کاربرد استقرار تمثیلی در روان‌شناسی و ادبیات را توضیح دهید.
- ۱۵ قضیه منفصل حقیقی را با مثال توضیح دهید.
- ۱۶ صدق و کذب در رابطه تضاد را توضیح دهید.
- ۱۷ مفهوم کلی را تعریف کنید.

پاسخ نامه تشریحی

پاسخ نامه آزمون نوبت اول ۱۸

منطق

- ۱ ..... نادرست
- ۲ ..... نادرست
- ۳ ..... درست
- ۴ ..... درست
- ۵ ..... درست
- ۶ ..... نادرست
- ۷ ..... تعریف - استدلال
- ۸ ..... تباین
- ۹ ..... کمیت قضیه - کیفیت قضیه
- ۱۰ ..... استنتاج بهترین تبیین
- ۱۱ ..... گزینه ۲
- ۱۲ ..... گزینه ۳
- ۱۳

- الف) مغالطه نگارشی کلمات
ج) ابهام در مرجع ضمیر
ه) عدم تکرار حد وسط
- ب) تعریف دوری
د) تمثیل ناروا
و) تعمیم شتاب زده

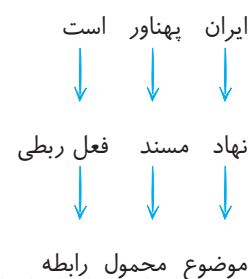
دلالیت مطابقی - دلالیت تضمنی - دلالیت التزامی، به نوعی از دلالیت لفظ بر معنا که مطابق با معنای اصلی لفظ است دلالیت مطابقی می گویند.

- تساوی = انسان و متفکر
تباین = مثلث و مربع
عموم و خصوص من وجه = سفید و سنگ
عموم و خصوص مطلق = آسیایی و ایرانی

واضح بودن - جامع بودن - مانع بودن - دوری نبودن
تعریف یک مفهوم توسط معنای لغوی یا مترادف های آن و یا نحوه شکل گیری لغوی آن تعریف لغوی نام دارد.

توجه به وجوه اختلاف: اشاره به برخی از جنبه های اختلاف میان دو امر یافتن استدلال تمثیلی مخالف: که در آن مثال هایی از استدلال تمثیلی دیگر ذکر می شود که مخالف با استدلال طرف مقابل است.

قضایای حملی همان جملات خبری در ادبیات اند. نهاد جمله = موضوع - مسند = محمول - فعل ربطی = رابطه

پاسخ‌نامه آزمون نوبت اول (۲)

منطق

۱ ..... درست

۲ ..... نادرست

۳ ..... نادرست

۴ ..... درست

۵ ..... نادرست

۶ ..... درست

۷ ..... اندیشیدن

۸ ..... ابهام در مرجع ضمیر

۹ ..... متفاوت - تصادفی

۱۰ ..... بیماری‌ها

۱۱ ..... کیفیت

۱۲

ب) بار ارزشی کلمات

د) تمثیل ناروا

و) تعمیم شتاب‌زده

الف) اشتراک لفظ

ج) ابهام در مرجع ضمیر

ه) عدم تکرار حد وسط

۱۳

الف) عموم و خصوص مطلق

ب) تباین

ج) عموم و خصوص من‌وجه

د) تساوی

۱۴

عموم و خصوص من‌وجه

۱۵

توجه به وجوه اختلاف - یافتن استدلال تمثیلی مخالف

۱۶ ..... تعریف و استدلال

۱۷

جملاتی که از عالم خارج خبر نمی‌دهند بلکه تمایلات، احساسات و خواسته‌ها را مطرح می‌کنند.

۱۸

مفهومی که به مصادیق متعددی در خارج قابل انطباق است مانند درخت.

۱۹

یعنی باید تمامی مصادیق آن مفهوم را دربرگیرد مثل تعریف مثلث به شکل سه ضلعی که تمامی مثلث‌ها را دربرمی‌گیرد.

۲۰

تعریف مفهومی

خلاصه درس‌ها

منطق: علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است.

هر گونه خطای اندیشه (عمدی یا غیرعمدی) = خطای فکری = مغالطه = سفسطه

علم منطق: بیان قوانین حاکم بر ذهن + روش‌های جلوگیری از مغالطات.

منطق علمی کاربردی است.

اموری مثل استدلال آوری و تعریف کردن صحیح بخشی از سخنان روزانه ما را تشکیل می‌دهند و ما در سراسر زندگی خود به آن‌ها نیازمندیم.

تصور: درک ما از مفاهیم بدون توجه به واقعیت داشتن یا نداشتن آن‌ها و یا ارتباط آن‌ها با سایر امور: مثل ←
 درخت، دیو، انسان، دیوار و ...
 دو حیطه کلی دانش بشری
 تصدیق: جملاتی خبری که در آن‌ها حکم و قضاوت وجود دارد و اوصافی را به چیزی نسبت می‌دهیم یا از آن سلب می‌کنیم: مثل ← درخت وجود دارد، انسان فراموشکار است، دیوار بلند است و ...

تعریف: روشن کردن یک تصور مجهول به کمک چندین تصور معلوم (بیان روش صحیح تعریف کردن)
 دو بخش اصلی علم منطق
 استدلال: کشف و دست یافتن به تصدیق‌های مجهول به وسیله تصدیق‌های معلوم (بیان روش صحیح استدلال کردن)

دو حیطه کلی دانش بشری را با دو بخش اصلی منطق اشتباه نگیرید.

به الفاظی مانند شیر که چند معنا را درون خود دارند مشترک لفظی می گویند.

اشتباه گرفتن این گونه کلمات با هم که یکی از شایع ترین انواع خطاهای ذهنی است باعث بروز مغالطه اشتراک لفظ می شود.

نحوه دلالت لفظ بر معنا

- دالات مطابقی: این دلالت مطابق با معنای اصلی لفظ است مانند: کتابم را گم کردم.
- دالات تضمنی: این دلالت دربردارنده بخشی از معنای اصلی لفظ است. مانند: ماشینم خراب شد.
- دالات التزامی: این دلالت بر لازمه یک شیء دلالت می کند. مانند: فلانی شیر است.

به کار بردن دلالت مطابقی به جای تضمنی و التزامی ← مغالطه توسل به معنای ظاهری

اشتباه در کتابت و نگارش، عدم رعایت دقیق علائم سجاوندی و حرکات کلمات و غلط املایی باعث پدید آمدن مغالطه نگارشی کلمات می شود.

ابهام ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر نیز منشأ خطای اندیشه به نام مغالطه ابهام در مرجع ضمیر است.

مفهوم: درک و فهم ما از «میز»، «انسان» و «درخت».

مصداق: اشیاء و افرادی مثل «میز ناهارخوری همسایه»، «سعید» و «درخت سیب خانه ما» که نمونه‌های عینی مفاهیم بالا هستند.

مفهوم } جزئی (معمولاً یا اسم خاص یا دارای صفات اشاره این و آن): تنها یک مصداق خارجی دارد. مثل: حسن، رود کارون، این درخت و ...
کلی (اعم از واقعی خارجی یا فرضی): قابل انطباق بر بیش از یک مورد. مثل: درخت، دیو، خودکار و ...

۱- تساوی: که همه مصداق آن‌ها با هم مساوی است. مثل: مثلث و سه ضلعی

۲- تباین: هیچ مصداق مشترکی با یکدیگر ندارند. مثل: خودکار و هواپیما

۳- عموم و خصوص مطلق: مفهوم عام‌تر تمام مصداق مفهوم خاص‌تر را دارد ولی مفهوم خاص‌تر بعضی مصداق

مفهوم عام‌تر را دارد. مثل: طلا و فلز

۴- عموم و خصوص من وجه: در برخی مصداق مشترک‌اند ولی در برخی مصداق متباین‌اند. مثل: سنگ و سفید

در طبقه‌بندی مفاهیم از نسبت‌های چهارگانه استفاده می‌کنیم و از مفهوم عام آغاز کرده و به مفهومی خاص می‌رسیم.

هر طبقه از مفاهیم با مفاهیم طبقه دیگر

در یک دسته‌بندی درست } رابطه عموم و خصوص مطلق موجودات < موجودات مادی < جانداران < جانوران < ...
اقسام مختلف یک مفهوم ← تباین مثل: جاندار و بی‌جان